

WERELD *kanjers*

WERELDHANDEL

Naam: _____

Ontwerp omslag: Bananas.net
Ontwerp binnenwerk: Bananas.net
Opmaak binnenwerk: Bananas.net
Tekeningen: Eugene and Louise, Sofie Kenens
Illustratieverantwoording: Adobe Stock, Aedka Studio/Shutterstock.com,
Aleshin_Aleksei/Shutterstock.com, Belgalmage, Compack Background/
Shutterstock.com, De Vlaamse Waterweg nv, Google Maps, iStockphoto, Jiri
Hera/Shutterstock.com, lovelyday12/Shutterstock.com, Rawpixel.com/
Shutterstock.com, Robert Kneschke/Shutterstock.com, Rudmer Zwerver/
Shutterstock.com, Travel mania/Shutterstock.com

NUR 100

© Plantyn nv, België

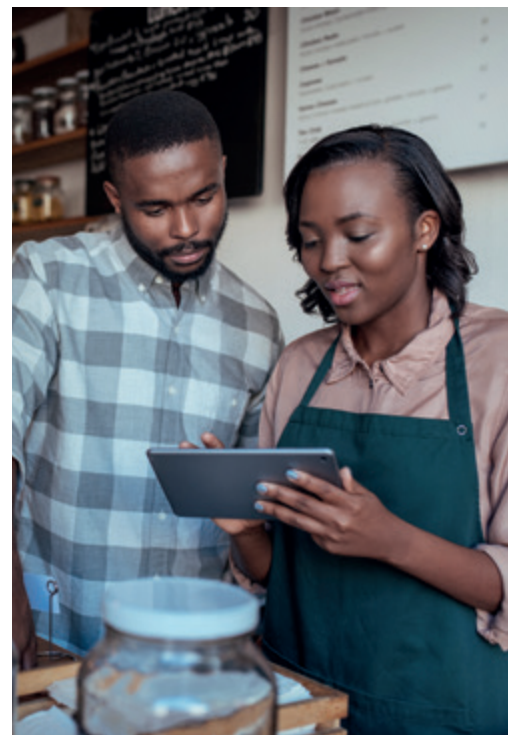
Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever. Uitgeverij Plantyn heeft alle redelijke inspanningen geleverd om de houders van intellectuele rechten op het materiaal dat in dit leermiddel wordt gebruikt, te identificeren, te contacteren en te honoreren. Mocht u ondanks de zorg die daaraan is besteed, van oordeel zijn toch rechten op dit materiaal te kunnen laten gelden, dan kunt u contact opnemen met uitgeverij Plantyn.

WERELD *kanjers*

WERELDHANDEL

- ACTIVITEIT 1** Verkenning thema Wereldhandel
- ACTIVITEIT 2** Iedereen een job?
- ACTIVITEIT 3** De haven van Antwerpen
- ACTIVITEIT 4** (H)eerlijke (?) chocolade
- ACTIVITEIT 5** ChocoFlash
- ACTIVITEIT 6** Ons bedrijf
- ACTIVITEIT 7** Proef onze nieuwe smaak!
- ACTIVITEIT 8** Spaarpot
- ACTIVITEIT 9** Ons bedrijf in actie
- ACTIVITEIT 10** Mijn broek
- ACTIVITEIT 11** Train je brein
- ACTIVITEIT 12** Afronding thema Wereldhandel

DIT KAN IK AL!

- Ik kan een grafiek aflezen.
- Ik kan uitleggen wat mijn ouders als job doen.

1 ROEL ZOEKT WERK

Lees het verhaal van Roel.

Ik heet Roel en ik ben op zoek naar werk. Ik werkte in een groot bedrijf, maar dat ging failliet. Nu ben ik werkzoekende.

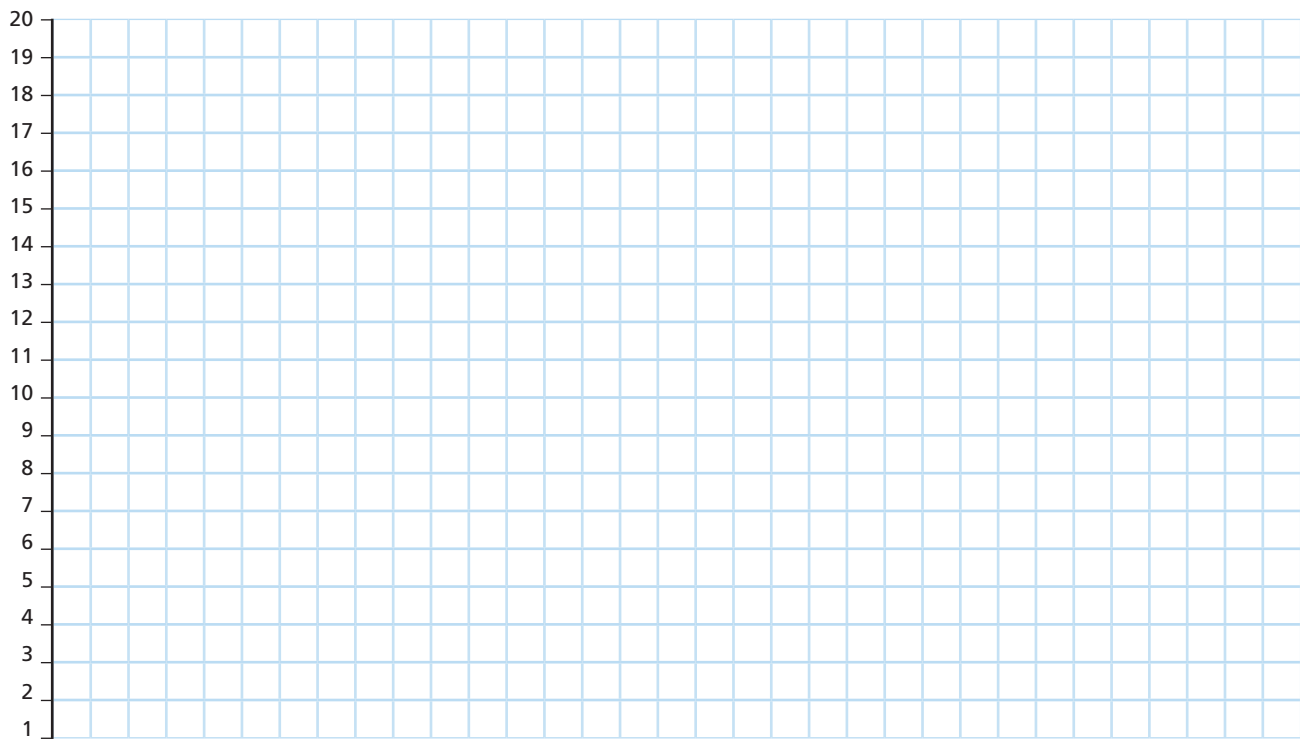

2 WIE DOET WAT?

- Noteer de beroepen van jullie ouders.
- Vul een passende naam in bij elke rubriek. Kies uit: *landbouw/mijnbouw - producten maken - verkoop en diensten - diensten zonder winst.*

_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Maak nu een staafdiagram van het aantal beroepen per sector.

- Welke groep beroepen komt het meest voor? _____
- Welke groep beroepen komt het minst voor? _____
- Noteer onder de foto's bij welke groep beroepen de mensen horen. Kies opnieuw uit: *landbouw/mijnbouw - producten maken - verkoop en diensten - diensten zonder winst*.

producten maken

landbouw/mijnbouw

diensten zonder winst

verkoop en diensten

De meeste mensen hebben een beroep. Daarin zijn veel verschillen. We verdelen de verschillende beroepen op in **vier sectoren**:

- **Landbouw/mijnbouw:** iets uit de natuur halen waarmee je iets kan maken (stenen, hout, ijzer, graan, vlees ...). Voorbeeld van een beroep in deze sector: veeboer.
- **Producten maken:** met grondstoffen allerlei voorwerpen en materialen maken. Voorbeeld van een beroep in deze sector: meubelmaker.
- **Verkoop en diensten:** producten verkopen of voor anderen iets doen (een tuin aanleggen, de verwarming repareren ...) Voorbeeld van een beroep in deze sector: loodgieter.
- **Diensten zonder winst:** voor anderen iets doen zonder dat je er winst wil mee maken (wetenschappelijk onderzoek, bejaarden helpen ...). Voorbeeld van een beroep in deze sector: verpleegkundige.

3 OP DE KAART

- Zoek de regio waarin je woont op de kaart van Vlaanderen. Bekijk daarna de kaart van de **gewassen**. Bekijk ook de kaart van de bodem of **grondstoffen** in Vlaanderen.
- Onderzoek of er een verband is tussen de gegevens van jullie staafdiagram en de gegevens in Vlaanderen. Noteer.

eigen antwoord

- Heel wat producten die we gebruiken, produceert men niet in ons land: men voert ze in. Noteer een voedingsmiddel en een gebruiksvoorwerp dat we invoeren.

rijst, pasta, sinaasappelen ...

auto, smartphone, speelgoed, meubels ...

4 FIJN EN MINDER FIJN

- Noteer onder elke foto een voor- en een nadeel van het beroep.
- Vergelijk daarna met je klasgenoten.

administratief medewerker	automechaniciën	advocaat
		
⊕ <u>eigen antwoord</u>	⊕ <u>eigen antwoord</u>	⊕ <u>eigen antwoord</u>
⊖ <u>eigen antwoord</u>	⊖ <u>eigen antwoord</u>	⊖ <u>eigen antwoord</u>

poetshulp	muzikant	veeboer
		
⊕ <u>eigen antwoord</u>	⊕ <u>eigen antwoord</u>	⊕ <u>eigen antwoord</u>
⊖ <u>eigen antwoord</u>	⊖ <u>eigen antwoord</u>	⊖ <u>eigen antwoord</u>

- Noteer je bevindingen.

eigen antwoord

5 (EIGEN) BAAS

De meeste mensen werken samen met anderen en niet alleen. Sommigen hebben de leiding over anderen: ze zijn de baas. Er zijn ook mensen die hun eigen baas zijn. Hoe zit dat bij jouw ouders?

- Kruis de vakjes die voor jouw ouders gelden aan.

Mijn _____	Mijn _____	Mijn _____
☐ werkt met collega's.	☐ werkt met collega's.	☐ heeft geen werk.
☐ heeft een baas.	☐ heeft een baas.	☐ is ziek of gekwetst.
☐ is de baas van een zaak of bedrijf.	☐ is de baas van een zaak of bedrijf.	☐ zoekt werk.
☐ werkt alleen en is zijn/haar eigen baas.	☐ werkt alleen en is zijn/haar eigen baas.	☐ leert een nieuwe job.

Mensen die samen met anderen werken, zijn **collega's**. Ze werken in hetzelfde bedrijf, dezelfde fabriek of school. Ook al werken mensen samen, toch moet iemand de leiding hebben. Vaak zijn dat verschillende mensen, zeker als het een groot bedrijf is. De baas van het bedrijf neemt mensen in dienst om voor hem/haar te werken. Hij/zij is de **werkgever**. De persoon die in het bedrijf komt werken, is de **werknemer**.

Niet iedereen werkt in een bedrijf, fabriek of school. Er zijn ook mensen die hun eigen zaak hebben en voor anderen iets maken of doen. Een fietsenmaker, winkelier, tuinier, logopedist ... werken voor zichzelf: het zijn **zelfstandigen**.

Er zijn ook mensen die niet werken. Sommigen kunnen niet werken, omdat ze ziek zijn of een beperking hebben. Anderen vinden geen job of zijn hun job kwijtgeraakt. Ze zoeken dan naar werk en zijn **werkloos** of **werkzoekend**.

6 WERKEN OF WERKLOOS?

- Noem een aantal oorzaken van werkloosheid.

Een bedrijf gaat failliet. / Een bedrijf vervangt mensen door machines. / Een bedrijf verhuist naar het buitenland. / Een bedrijf besteedt werk uit aan externe bedrijven. / Twee bedrijven fuseren.

7 EVEN NADENKEN ...

- Noteer de uitspraak die jij het mooist vindt in de wolk.
- Leg uit waarom je die uitspraak hebt gekozen.

Ik houd van werken zolang het werk is waarvan ik houd.
Johan Cruyff
(voetballegende)

Als je doet wat je leuk vindt, hoef je nooit te werken.
Mahatma Gandhi
(politicus)

Zaaien is minder moeilijk dan oogsten.
Wolfgang Goethe
(schrijver)

Ik kies voor de uitspraak van eigen antwoord _____, omdat
eigen antwoord _____

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde nadenken over de voor- en nadelen van een beroep.
- Ik leerde dat mensen om verschillende redenen werkloos kunnen worden.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan voordelen en nadelen van een beroep opsommen.
- Ik kan gericht informatie zoeken op het internet.

1 JOREN DE HAVENARBEIDER

- Lees het verhaal van Joren.

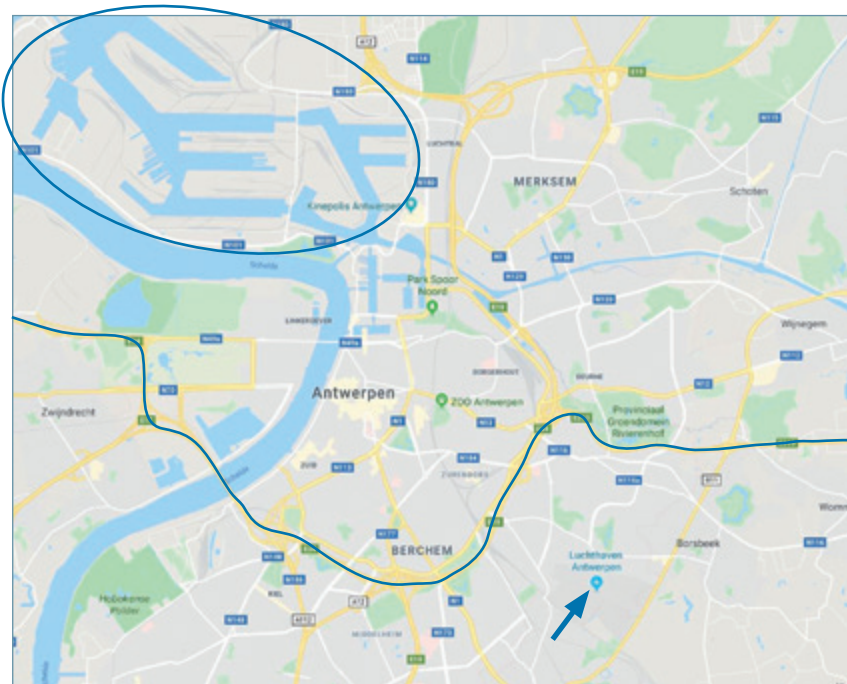
Ik ben Joren en ik werk als arbeider in de haven. Hier kom je de hele wereld tegen.

2 DE HAVEN VAN ANTWERPEN

1 Nog nooit zoveel containers in Antwerpen

- Omkring op de kaart waar de haven van Antwerpen ligt.
- Markeer de snelwegen E34 en E313.
- Duid met een pijl de luchthaven aan.
- Welk ander transportmiddel is nog heel belangrijk voor de haven? de trein

■ Welke voordelen heeft de locatie van de Antwerpse haven? Waarom is de stad zo geliefd bij bedrijven?

- Door de Schelde is de haven vlot bereikbaar.
- In Antwerpen kun je lekker eten.
- Vrachtwagens kunnen door de snelwegen naar andere steden rijden.
- Er is een directe aansluiting met de Belgische spoorwegen.
- Antwerpen is een mooie stad.

■ Wat hebben de volgende foto's met elkaar gemeen?

Beide foto's tonen een olifant.

■ Wat is de functie van het werktuig op linkse foto?

Deze 'olifant' is een machine om containers sneller te laden en lossen.

2

Multinationals zorgen voor 400 000 jobs in Vlaanderen

■ Wat is een multinational? Leg dat in je eigen woorden uit.

Een multinational is een onderneming die vestigingen heeft in verschillende landen.

- Noteer in het groene kader een voordeel van multinationals.
- Noteer in het rode kader een nadeel van multinationals.

Ze hebben wereldwijd winkels, waardoor ze de verkoopprijs laag kunnen houden. / Ze kunnen veel mensen over de hele wereld tewerkstellen.

Doordat hun verkoopprijs lager is dan de meeste buurtwinkels, sluiten veel buurtwinkels.

3

Werken in de Antwerpse haven

- Nummer de zinnen in de juiste volgorde.
- Noteer bij drie zinnen een beroep dat de Antwerpse haven creëert.

- 3 Een loods brengt de schepen veilig naar de haven. [een stuurman](#)
- 6 Men brengt de containers naar het juiste bedrijf. _____
- 2 Schepen met containers brengen de bestelling naar de haven. _____
- 5 Men controleert wat er in de containers zit. [een douanemedewerker](#)
- 1 De bedrijven doen een bestelling. _____
- 4 Men haalt de containers van de schepen. [een bestuurder van containerlift](#)
- 7 De bedrijven doen een nieuwe bestelling. _____

- De haven zorgt voor meer werkgelegenheid dan je op het eerste gezicht zou denken. Schrijf een vacature voor een job die onrechtstreeks mogelijk gemaakt wordt door het bestaan van de haven.

WORD JIJ ONZE NIEUWE COLLEGA?

GEZOCHT

[eigen antwoord \(poetsvrouw voor de bureaus van de haven, loketbediende import, mediaverantwoordelijke, journalist ...\)](#)

TAAKOMSCHRIJVING

[eigen antwoord](#)

VERWACHTE KWALITEITEN

[eigen antwoord](#)

SOLLICITEREN

- telefonisch
- schriftelijk met cv

4

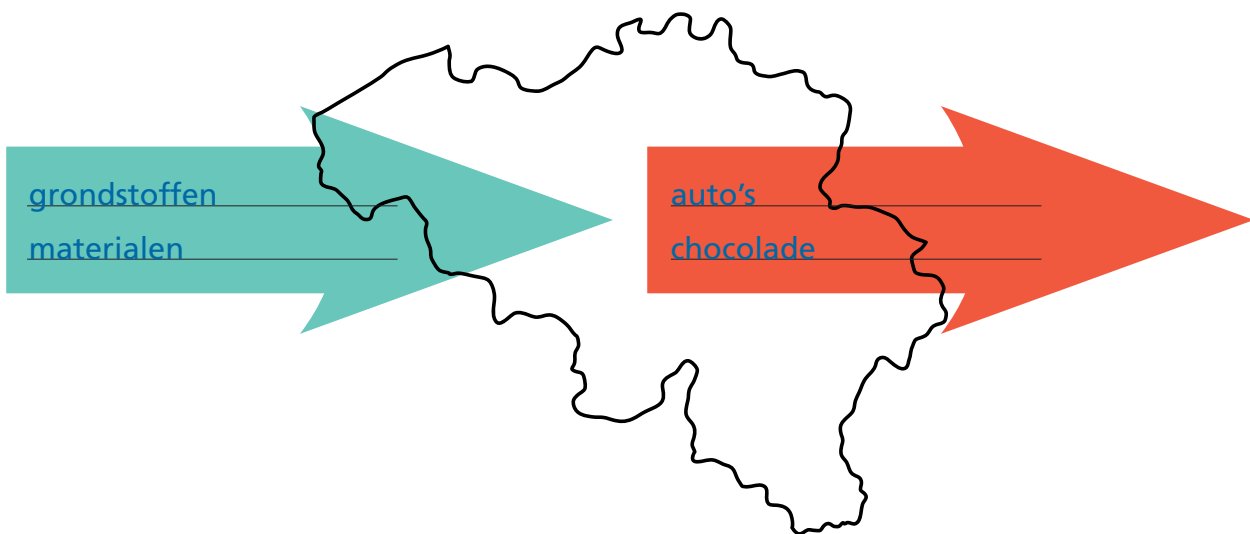
Recordjaar voor Vlaamse export

Leg import en export in je eigen woorden uit.

- import: goederen naar het eigen land laten overkomen uit het buitenland
- export: goederen uit het eigen land uitvoeren naar het buitenland

Noteer in de juiste pijl twee goederen die België importeert en twee goederen die België exporteert.

Vul aan. Kies uit: *export – exporteren – import – importeren*.

De haven van Antwerpen is een heel belangrijke speler voor de import en export van België.

Import van goederen is belangrijk voor België, omdat we zelf over weinig grondstoffen beschikken. Onze economie is daarnaast ook heel gericht op

export. Dat laat onze economie draaien en zorgt voor heel wat

inkomsten en werkmogelijkheden. Het gebeurt ook dat we goederen importeren

om ze af te werken tot een eindproduct en ze daarna opnieuw exporteren.

Zo laten we bijvoorbeeld onderdelen van auto's invoeren, zodat we zelf auto's kunnen produceren.

De afgewerkte auto's voeren we dan uit naar het buitenland.

5

Antwerpse haven beleeft een goed jaar

Kruis telkens het juiste begrip aan.

Droge goederen die je niet één voor één kan tellen omdat het er te veel zijn.	☐ vloeibare bulk ☒ droge bulk ☐ stukgoederen
Vloeibare goederen die je kan uitgieten.	☒ vloeibare bulk ☐ droge bulk ☐ stukgoederen
Als je kunt tellen hoeveel stuks er in een boot, container, vrachtwagen zijn, noem je dat	☐ vloeibare bulk ☐ droge bulk ☒ stukgoederen
Steenkool, cement en suiker zijn hier enkele voorbeelden van.	☐ vloeibare bulk ☒ droge bulk ☐ stukgoederen
Goederen die je niet kunt tellen en die ook niet vloeibaar zijn, noem je	☐ vloeibare bulk ☒ droge bulk ☐ stukgoederen

Noteer de voorbeelden van goederen bij het juiste begrip.

graan – ruwe aardolie – papier – onderdelen van windmolens – benzine – zout – hout – wijn – rollen staal – cement – stookolie – onderdelen van auto's – plantaardige oliën – suiker – zand

vloeibare bulk

ruwe aardolie _____

benzine _____

wijn _____

stookolie _____

plantaardige oliën _____

droge bulk

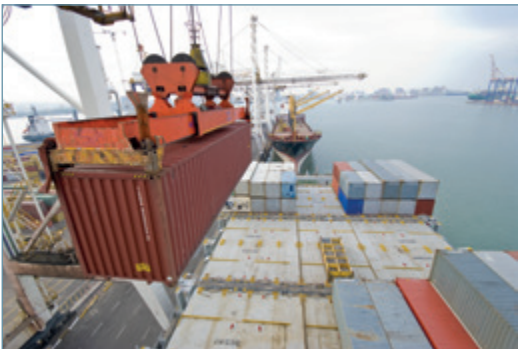
graan

zout

cement

suiker

zand

stukgoederen

papier

onderdelen van windmolens

hout

rollen staal

onderdelen van auto's

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde wat import en export is.
- Ik leerde dat de haven van Antwerpen een belangrijke rol speelt op verschillende vlakken.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan aangeven dat heel wat grondstoffen uit andere landen komen.
- Ik kan oorzaken en gevolgen met elkaar in verband brengen.

1 AZIZA

- Lees het verhaal van Aziza.

Ik ben Aziza uit Ivoorkust en heb samen met mijn man een cacao**plantage**. We moeten heel hard werken en we hopen altijd op een eerlijke prijs.

2 VAN BOON TOT CHOCOLADE

- Nummer de stappen van de oogst tot het afgewerkte product in de juiste volgorde. (Let op! Deze oefening gaat verder op de volgende pagina.)

- 6 transporteren
Men verkoopt de cacao in de haven. De cacao vertrekt met de boot naar de haven van Antwerpen.

- 3 fermenteren
Men haalt de **cacaobonen** samen met de pulp uit de kolven. De bonen en de pulp veranderen van een witte naar een bruine kleur. Zo krijgen ze hun smaak en geur.

- 7 produceren
Men maakt cacaoboter van de cacaobonen. Dat is nodig om chocolade te maken. Men maakt nu allerlei soorten en smaken in alle mogelijke vormen.

- 4 drogen
De boer laat de bonen een week drogen in de zon. Zo verliezen ze al hun vocht. Daarna gaan de bonen naar de coöperatie of vereniging van boeren.

- 1 oogsten
De boer controleert de rijpheid van de cacaobonen en plukt ze van de boom. Een rijpe boon herken je aan de kleur.

- 5 stockeren
Men haalt de gedroogde bonen bij de boeren op en legt ze in zakken klaar voor het transport.

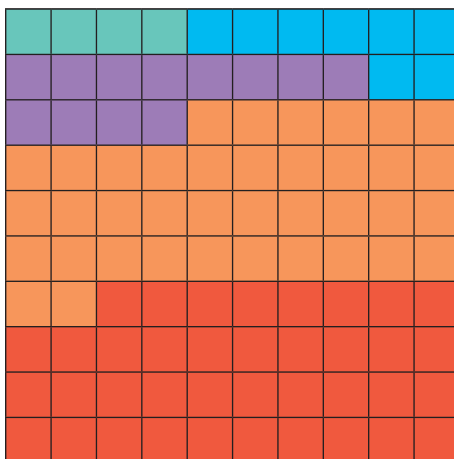
- 2 kolven openen
Met een **machete** snijdt de boer de cacaokolven van de stam van de boom. Daarna hakt hij ze middendoor.

3 EEN EERLIJK DEEL VOOR DE BOER?

- Een cacaoboer verdient per jaar gemiddeld 5 000 euro. Waaraan geeft de boer dat geld uit? En wat zijn de opbrengsten?
- Vul aan.

kosten	opbrengsten
voeding en kleding _____	opbrengsten van de boerderij _____
woning _____	andere inkomsten (winkel, loonarbeid _____
onderwijs voor de kinderen _____	...)
vervoer _____	_____
dokter _____	_____
kosten plantage _____	_____
€ 6 500	€ 5 000

- Beeld je in dat dit raster één groot stuk chocolade is. Kleur het raster in de juiste kleuren volgens de opbrengst die de verschillende partijen verdienen.

€ 0,04	transport en handelaars
€ 0,08	cacaoboeren
€ 0,12	verwerkers
€ 0,38	chocoladebedrijven
€ 0,38	supermarkten

Deze reep chocolade kost € 1 in de winkel.

De boer die ons voedsel teelt, moet zelf genoeg verdienen om voor zijn gezin te kunnen zorgen. Toch is dat vaak niet zo. Cacaoboeren in Ivoorkust verdienen te weinig. Zij krijgen geen eerlijk deel van wat wij voor chocolade betalen. Hun **inkomen** is te laag.

4 WIE KAN WAT DOEN?

- Wat kan de boer zelf doen om meer te verdienen?
- Wat kan de regering doen?
- Vul aan.

de boer zelf	regering van de cacao landen
<u>bijbaantje</u>	<u>De cacao boeren steunen door ...</u>
<u>ook een ander gewas telen</u>	- <u>voorraden aan te leggen;</u>
<u>samenwerken met andere boeren</u>	- <u>een spaarpotje voor een slechte oogst aan te leggen;</u>
_____	- <u>te zorgen voor goede wegen naar de plantages.</u>
_____	_____
_____	_____
_____	_____

- Lees de informatie.
- Bespreek klassikaal.

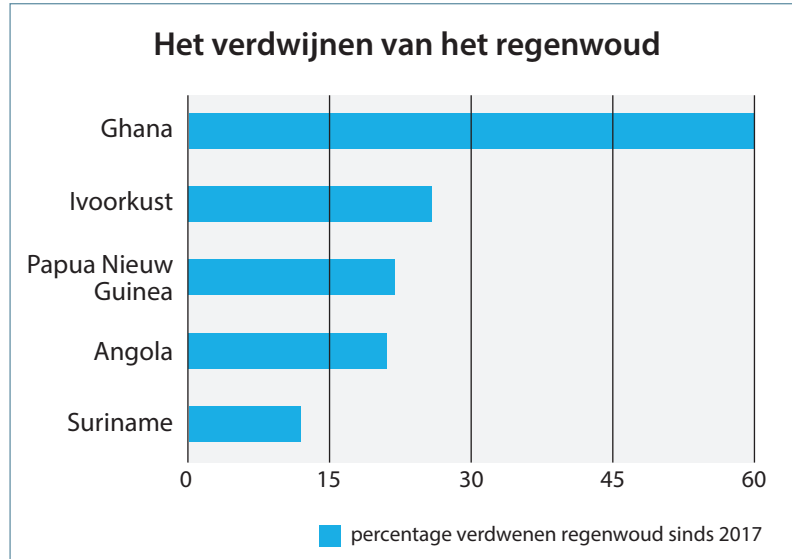
Naast de boeren zelf en de regeringen zijn er nog andere organisaties die de boeren willen helpen. Zo zijn er bijvoorbeeld Oxfam en Fairtrade. Dat zijn organisaties die helpen om aan eerlijke wereldhandel te doen.

- **Oxfam** werkt aan een eerlijke wereldhandel. Als je producten in een Oxfam-wereldwinkel koopt, gaat de winst rechtstreeks naar de boeren en niet naar grote bedrijven.
- **Fairtrade** zorgt voor rechtvaardigheid, respect en gelijkheid. De organisatie werkt alleen samen met verenigingen die voor een goed loon voor de boeren zorgen en die opkomen voor de rechten van de boeren.

5 ONTBOSSING DOOR CACAOTEELT

■ Bekijk en bespreek de grafiek.

■ Luister naar het verhaal van je leerkracht over de cacaoteelt.

Het tropische regenwoud in West-Afrika verdwijnt razendsnel in de landen waar men cacao teelt. Tussen 1990 en 2015 verdween 85% van de bossen in Ivoorkust, waarvan 30% door cacaoteelt. Boeren hebben plaats nodig voor hun plantages. Vaak kappen ze er zonder toelating hele stukken regenwoud voor om. De chimpansees moeten op zoek gaan naar de laatste stukken regenwoud. Ook olifanten zijn met uitsterven bedreigd. De bodem verdroogt en de woestijn breidt uit. De cacaoteelt zorgt dus voor een natuurramp. Nochtans is dat helemaal niet nodig ...

Geef twee acties die chocoladebedrijven kunnen ondernemen om ontbossing tegen te gaan.

Boomgaarden houden waar jonge en oude bomen door elkaar staan;
chocoladebedrijven kunnen illegale ontbossing tegengaan en enkel chocolade
aanbieden die niet uit de beschermde gebieden komt.

6 DUURZAME CHOCOLADE? HET KAN!

- Bedenk enkele zaken die je hebt geleerd die kunnen bijdragen tot de duurzame productie van chocolade.
- Wat kan een bedrijf doen?
- Wat kan jij doen?

boomgaarden houden waar jonge en oude bomen door elkaar staan; _____
chocoladebedrijven kunnen illegale ontbossing tegengaan door enkel chocolade te _____
verwerken van wettelijke plantages; _____
de boeren steunen, zodat ze genoeg verdienen met de teelt van cacaobonen; _____
fairtradeproducten kopen; _____
zorgen voor een eerlijke prijs voor de boeren. _____

Aziza krijgt vaak geen eerlijk loon voor haar harde werk. Ze krijgt meestal maar een klein deel van het bedrag dat wij voor haar producten betalen. Gelukkig zijn er organisaties die de boeren helpen (bv. Oxfam, Fairtrade ...).

Plaats maken voor meer plantages gebeurt vaak door bossen te kappen. Daardoor verliezen heel wat dieren hun leefgebied. Bovendien is het verdwijnen van de regenwouden heel slecht voor het milieu.

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde hoe men chocolade produceert.
- Ik leerde hoe we de boer aan een beter loon kunnen helpen.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan uitleggen wat goederen en grondstoffen zijn.
- Ik kan uitleggen dat een bedrijf grondstoffen nodig heeft om een product te maken.

1 HANNAH IS BEDRIJFSLEIDER

- Lees het verhaal van Hannah.

Ik ben Hannah Fondant. Ik leid het bedrijf ChocoFlash aan de Handelskaai in Hasselt. Wij maken pralines, chocoladerepen, chocoladesnoepjes en hagelslag.

- Vul in.

- Welke grondstof heeft ChocoFlash zeker nodig? cacaobonen
- Uit welke landen voert men dat aan? Ghana, Ivoorkust, Mexico, Indonesië ...
- ChocoFlash koopt zijn grondstoffen bij Fairtrade. Wat betekent dat?
De lokale boeren in West-Afrika krijgen een eerlijke prijs voor hun producten.
- De grondstoffen die ze verwerken, komen uit het buitenland.
Dat heet import (invoer)
- Waar komen de grondstoffen aan in ons land? de Antwerpse haven

2 VAN A NAAR B

Het transport van grondstoffen en goederen is heel belangrijk. Het kost veel geld om iets te laten transporteren, maar als bedrijf kun je niet anders als je iets wilt produceren. Hannah wil de cocoaobonen uit Ghana van de Antwerpse haven naar haar chocoladefabriek in Hasselt laten vervoeren. Ze bekijkt met haar medewerkers welke manier de beste is. Ze twijfelen tussen transport met vrachtwagens of via het kanaal met een binnenschip.

- Vul de voordelen van elk transportmiddel in.

sneller dan een binnenschip

Een binnenschip houdt vijftig vrachtwagens van de weg, beter voor het milieu, veilig: weinig kans op ongevallen, minder belastend voor onze wegen

- Zoek de locatie van Hannah's bedrijf op op Google Maps.
- Bekijk de waterwegen-kaart.

■ Beantwoord de vragen. Gebruik de waterwegen-kaart en Google Maps.

- Langs welke waterweg moet het transport gebeuren? het Albertkanaal
- Waarvoor staan de rode pijlen? sluizen
- Waarom kiest het bedrijf niet voor transport langs het spoor?
Het bedrijf ligt niet in de buurt van het treinstation
- Is het toeval dat ChocoFlash aan het kanaal ligt? Ja / Nee
- Als ChocoFlash toch voor transport langs de weg kiest, welke autoweg zou men dan kunnen gebruiken? E313

ChocoFlash heeft heel wat grondstoffen nodig om lekkere chocoladeproducten te maken. Ken je er enkele? ChocoFlash maakt van die grondstoffen lekkere chocolade en verkoopt die dan weer aan andere landen.

- Bekijk de tabel.
- Kleur de pijlen in de juiste kleur. Gebruik eventueel je atlas.
- Bespreek klassikaal.

INVOER	
product	oorsprong
cacaobonen	Ghana
cacaoboter	Nederland
noten	Italië
soja	China
suiker	België

In ons land hebben we niet zoveel grondstoffen. Daarom halen we ze naar hier vanuit het buitenland. Dat noemen we importeren. We verwerken de grondstoffen tot producten en exporteren ze naar het buitenland. België heeft daarvoor een ideale ligging. Vanuit ons land brengen we goederen naar de rest van Europa langs snelwegen, spoorwegen, kanalen en via de lucht. Veel buitenlandse bedrijven vestigen zich daarom in ons land. Dat creëert meer werkgelegenheid.

3 ARBEIDERS GEZOCHT!

- Lees de teksten.
- Beantwoord de vragen.

Hannah zocht extra inpakkers voor haar bedrijf, omdat ChocoFlash een grote opdracht voor een Duitse multinational had gekregen. Hannah vond bijna geen mensen om haar te helpen. Gelukkig boden Ibrahim, Els en Joren zich aan. Hannah is heel blij met hen.

- Waarom hebben zo weinig mensen zich aangemeld voor deze job? Waarom willen mensen een bepaalde job niet doen?

Het is eentonig werk. / Het betaalt niet goed. / Het zijn moeilijke werkuren. /

Het werk ligt ver van hun woning. / Ze hebben vaak een hoger diploma waardoor ze een beter betaalde job kunnen uitoefenen.

Hallo, ik ben Ibrahim! Ik woon nog niet zo lang in België. Ik kom uit Afghanistan en ben daar gevlucht voor het geweld. Ik ben blij dat ik hier ben en dat ik kan werken. Ik werk graag in de fabriek, omdat ik er leuke mensen ontmoet en ik ervoor kan zorgen dat alles mooi verpakt wordt. Ik vind het werk niet saai, omdat we het inpakken afwisselen met een andere taak. Dan stapel ik de dozen en breng ik ze naar de koelruimte.

4 HANNAH LEEST DE KRANT

Elke ochtend leest Hannah de krant. Vandaag staan er enkele berichten in waardoor ze zich zorgen maakt over de winst van haar bedrijf.

- Lees de berichten.
- Noteer welke berichten Hannah ongerust maken.

KMI verwacht een natte zomer

Het KMI verwacht geen goede zomer. De weercomputers tonen heel wat depressies boven de Atlantische oceaan en die zullen voor onstabiel weer zorgen.

Olieprijzen gaan fors de hoogte in

Door heel wat burgeroorlogen in landen die olie produceren, is de prijs heel onzeker. Als er niet snel verbetering komt, zal dat grote gevolgen hebben voor de hoeveelheid olie die men oppompt. Daardoor zouden de prijzen wel eens kunnen stijgen.

Spoorwegen kondigen staking aan

De werknemers van de spoorwegen zijn het gebrek aan personeel nu echt wel beu. Veel werknemers moeten voortdurend overuren maken en hebben amper de mogelijkheid om verlof te nemen. Ook klagen ze over het verouderde materiaal waarmee ze moeten werken.

Hitte in Ghana vernielt oogst

De langdurige droogte zorgt ervoor dat heel wat gewassen in Ghana en de buurlanden onvoldoende groeien en zelfs sterven. De lokale bevolking kan weinig doen om de situatie te verhelpen.

Steeds meer bedrijven naar buitenland

Steeds meer bedrijven uit ons land verhuizen naar het buitenland. Vaak doen ze dat omdat ze in een ander land minder belastingen moeten betalen. Maar een tweede reden is dat het voor bedrijven soms goedkoper is om hun spullen in het buitenland te maken, omdat de loonkosten er lager zijn.

Hannah maakt zich zorgen over het bericht van ...

- [de stijgende olieprijs](#) _____
omdat [haar transportkosten zullen stijgen](#) _____.
- [de hittegolf in Ghana](#) _____
omdat [de prijs van haar belangrijkste grondstof \(cacaobonen\) zal stijgen](#) _____.

Welk gevolg zal dat hebben voor ChocoFlash?

[Het bedrijf zal minder winst maken](#) _____

Als er van een grondstof minder is, zal die grondstof duurder worden.

Als een grondstof duurder wordt, zal ook het product dat men ermee maakt duurder worden.

Hannah roept het bestuur van het bedrijf bijeen voor een belangrijke beslissing. Het plan was om met de winst een nieuwe machine te kopen waarmee ze sneller pralines kunnen maken. Dat was nodig om de opdracht van de Duitse multinational aan te kunnen. Maar zo'n machine is heel duur. Wat kunnen ze nu doen?

prijs van hun product verhogen, besparingen doorvoeren (bv. mensen ontslaan),
een lening aangaan bij de bank ...

5 WAT HEEFT EEN BEDRIJF NODIG?

■ Wat is heel belangrijk voor een bedrijf? Denk aan ChocoFlash.

transport

voldoende goede werknemers

voldoende grondstoffen

veel opdrachten

nieuwe technieken

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde dat ons land veel grondstoffen invoert en afgewerkte producten uitvoert.
- Ik leerde dat heel wat zaken de prijs van een product bepalen.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan mijn mening vertellen in groep.
- Ik kan opsommen wat belangrijk is voor een eigen bedrijf.

1 MUKASA DURFT TE STARTEN

- Lees het verhaal van Mukasa.

2 WAARVOOR GAAN WE?

- Bekijk de verschillende mogelijkheden van ondernemingen.
- Gebruik ze als inspiratie voor je eigen onderneming.

3 BRAINSTORM

- Noteer de dienst of het product waarrond je een concept gaat uitwerken.
- Denk na over de praktische kant van je concept.

- Vul daarvoor het schema in. De volgende vragen kunnen je daarbij helpen.
 - Wie is het doelpubliek? Wie zal gebruikmaken van je dienst of product?
 - Welk materiaal heb je nodig? Is dat beschikbaar op school of in de klas?
 - Kan iedereen van de klas een rol uitoefenen? Welke verschillende rollen zijn er te vervullen?
 - Is het idee haalbaar om uit te voeren binnen de school, met het nodige materiaal, binnen de beperkte tijd ...?

Wie worden onze klanten? _____ _____ _____	Wat hebben we nodig? _____ _____ _____
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> dienst of product _____ _____ </div>	
Wie gaat wat doen? _____ _____ _____	Lukt dat wel? Kunnen we dat uitvoeren? _____ _____ _____

4 BIJ EEN GOED PLAN HOORT EEN SLOGAN

- Bedenk een leuke naam en een slogan voor je concept.
- Noteer ze in het kadertje.

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde hoe je een idee moet uitwerken.
- Ik leerde dat je met heel wat zaken rekening moet houden.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan aangeven waarom reclame voor bedrijven belangrijk is.
- Ik kan voorbeelden van reclame geven.

1 SHEILA DE RECLAMEMAKER

- Lees het verhaal van Sheila.

Ik ben Sheila en ik ben reclamemaker. Ik ga met Hannah van ChocoFlash praten om haar producten beter te laten verkopen.

2 HOE WERKT RECLAME?

- Neem je reclameboodschap erbij.
- Beantwoord de vragen.
 - Welke personen, figuren vertellen de boodschap?
eigen antwoord
 - Wat zegt men over de producten?
eigen antwoord
 - Welke woorden gebruikt men om mensen te overtuigen?
eigen antwoord
 - Gebruikt men een slogan? Welke?
eigen antwoord
 - Geeft men korting of iets extra's bij het product?
eigen antwoord

- Geef verschillende trucjes van reclame waardoor mensen sneller iets kopen.

Reclame wil mensen overtuigen om iets te kopen door ...

bekende personen, experts in te schakelen;

korting of extra's te geven;

catchy slogans of zinnen te gebruiken;

te zeggen dat iets gezond, handig, zuinig, voordelig ... is.

Reclame is heel belangrijk voor een bedrijf. Bedrijven geven er heel veel geld aan uit. Dat doen ze omdat reclame echt werkt. Reclame doet mensen dingen kopen die ze niet altijd nodig hebben. Bedrijven hebben daarvoor heel wat trucjes. Ze doen je dingen kopen zonder dat je dat zelf in de gaten hebt. Je ziet reclame dan ook overal.

- Wat koop jij of wil jij graag dat je ouders kopen omdat je het lekker vindt, je het leuk vindt, je iets verzamelt, je klasgenoten dat ook hebben ...?

eigen antwoord

3 GOEDE RECLAME

- Welke uitspraken zijn goed voor Hannahs bedrijf?
- Kruis aan en bespreek.

Een klant zegt ...

Ik ken de slogan heel goed, maar ik ken de merknaam niet meer.

Ik zing het liedje van die reclame altijd mee.

Ik vind de reclame van die chocolade heel mooi gemaakt.

Ik herinner me de slogan van ChocoFlash niet meer.

Ik ken het merk, maar ik vind de reclame niet zo speciaal.

4 IS DAT ZO?

- Lees de uitspraken.
- Akkoord? Noteer een ✓. Niet akkoord? Noteer ✗.

- _____ Door reclame koop ik vaak dingen die ik anders niet zou kopen.
- _____ Door reclame koop ik dingen die ik niet nodig heb.
- _____ Producten waarvoor men reclame maakt, zijn beter dan producten waarvoor men geen reclame maakt.
- _____ Ik stoer me vaak aan reclame op televisie, in tijdschriften of op affiches.
- _____ Reclame moet men verbieden.
- _____ Reclame zorgt ervoor dat mijn sportclub nieuwe truitjes kan kopen.
- _____ Door de reclame voor ons schoolfeest komen er meer mensen langs en krijgt de school meer inkomsten. Daarmee kan de school nieuwe laptops kopen.
- _____ Reclame mag er zijn, maar je moet je er niet te veel door laten leiden.

Reclame heeft ook voordelen voor ons. Bedrijven willen graag dat hun naam bekend wordt en blijft. Daarom geven ze geld aan zaken die mensen leuk vinden, zoals sporten, festivals en concerten: dat heet **sponsoring**. Zonder dat geld zouden veel leuke dingen niet kunnen plaatsvinden.

- Ontwerp zelf een reclamepaneel naar keuze.

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde reclametrucs herkennen en benoemen.
- Ik leerde dat reclame koopgedrag beïnvloedt.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan eurobiljetten en -muntstukken herkennen.
- Ik kan het voordeel van sparen uitleggen.

1 KATSJING KATSJING

■ Aziza, Joren, Hannah en Roel willen jullie nog wat vertellen. Lees de tekstballonnen.

Ik wil graag een goede oogst om mijn kinderen naar school te kunnen sturen.

Ik wil snel terug een job vinden. Nu voel ik me nutteloos.

Ik heb heel fijne collega's met wie ik meestal buiten werk.

Samen met mijn collega's problemen oplossen geeft een goed gevoel.

2 IK BEN EEN GOEDE BANKIER

- Lees de situaties.
- Onderstreep de inkomsten en omkring de uitgaven.
- Beantwoord de vragen.

Ali krijgt per week 4 euro zakgeld van zijn ouders. Zijn oma steekt hem om de twee weken nog een zakcentje toe van 5 euro. Daarnaast krijgt hij per maandelijks rapport 7 euro. Ali spaart al een maand voor een doos Lego van 35 euro.

- Hoeveel inkomsten heeft Ali? $4 \times €4 + 2 \times €5 + €7 = €33$
- Welke uitgave wil Ali doen? een doos Lego van €35
- Heeft Ali al genoeg gespaard? Nee, hij moet nog €2 sparen.

Elias krijgt elke maand 30 euro zakgeld. Elke woensdag gaat hij na school voor 3 euro snoepjes kopen. Om een centje bij te verdienen, gaat Elias soms het gras maaien bij de burens. Zo verdiende hij deze maand 10 euro. Elias brak een vaas tijdens het voetballen in huis en moet daarvoor 8 euro aan zijn mama betalen.

- Hoeveel inkomsten heeft Elias? $\text{€ } 30 + \text{€ } 10 = \text{€ } 40$
- Welke uitgaven heeft Elias deze maand gedaan? $4 \times \text{€ } 3 + \text{€ } 8 = \text{€ } 20$
- Heeft Elias winst gemaakt? Ja, $\text{€ } 20$.

Mon heeft 25 euro in zijn spaarpot. Hij krijgt extra zakgeld per klusje dat hij uitvoert. Deze maand heeft hij twee keer gedweild, twee dagen per week de vaatwasmachine leeggemaakt en het konijnenhok één keer schoongemaakt. Met zijn geld wil hij graag een hoofdtelefoon van 30 euro kopen. Hij moest zijn zus nog 12 euro teruggeven van vorige maand.

✓ stofzuigen	€ 1
✓ vaatwasmachine uitladen	€ 0,50
✓ konijnenhok schoonmaken	€ 3
✓ kippen eten geven	€ 1
✓ dweilen	€ 1,50
✓ afval buitenzetten	€ 1

- Welk bedrag heeft Mon aan spaargeld en inkomsten samen?
 $\text{€ } 25 + 2 \times \text{€ } 1,50 + 8 \times \text{€ } 0,50 + \text{€ } 3 = \text{€ } 35$
- Kan hij dat hele bedrag uitgeven? Nee, hij moet zijn zus nog $\text{€ } 12$ teruggeven.
- Hoeveel kan Mon uitgeven? $\text{€ } 35 - \text{€ } 12 = \text{€ } 23$
- Heeft hij geld genoeg om zijn uitgave te doen? Nee, hij heeft $\text{€ } 7$ te weinig.
- Hoe zou hij dat kunnen oplossen?
eigen antwoord (lenen, goedkopere hoofdtelefoon kopen, meer klusjes doen ...)

Net zoals de baas van een bedrijf moeten ook wij verstandig met ons geld omgaan. Als je graag iets wilt kopen, moet je daarvoor meestal sparen. Dat betekent dat je niet altijd alles kunt kopen wat je graag wilt. Je houdt je geld een tijdje bij. Je kunt wel zorgen voor extra inkomsten door bijvoorbeeld klusjes te doen. Na een tijdje kun je dan een grotere uitgave doen. Je betaalt dan **cash** (met muntstukken en briefjes) of misschien betalen je ouders met hun bankkaart of via een **betaalapp** met hun smartphone of computer. Dan gaat dat geld van de bankrekening. Wij betalen met de euro, net zoals in de meeste Europese landen. Maar veel landen hebben hun eigen munt.

■ Ken jij een paar **vreemde munten**?

[eigen antwoord](#)

Mensen werken niet alleen om geld te verdienen. Ze willen zich ook zinvol voelen en andere mensen ontmoeten.

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde kritisch nadenken over hoe je zakgeld kunt besteden.
- Ik leerde waarom het belangrijk is om verstandig met geld om te gaan.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan een overzicht geven van wat we vooraf moeten voorzien voor een vlotte uitvoering van ons bedrijf.
- Ik kan verwoorden wat mijn taak bij de uitvoering van het bedrijf inhoudt en ik kan aangeven waarvoor ik verantwoordelijk ben.

1 HET BEDRIJFSRAPPORT**Ons bedrijf**

- Wat vond je van de organisatie **vooraf**?

[eigen antwoord](#)

- Wat zou jij anders hebben gedaan?

[eigen antwoord](#)

- Was het nodige materiaal in orde?

[eigen antwoord](#)

- Liep alles vlot **tijdens de uitvoering**?

[eigen antwoord](#)

- Wat ging heel goed?

[eigen antwoord](#)

- Wat kon misschien beter?

[eigen antwoord](#)

- Wat zou je een **volgende keer** beter laten verlopen?

[eigen antwoord](#)

Mijn eigen taak

- Ben je tevreden over jezelf? Waarom (niet)?

[eigen antwoord](#)

- Waarin was je heel goed?

[eigen antwoord](#)

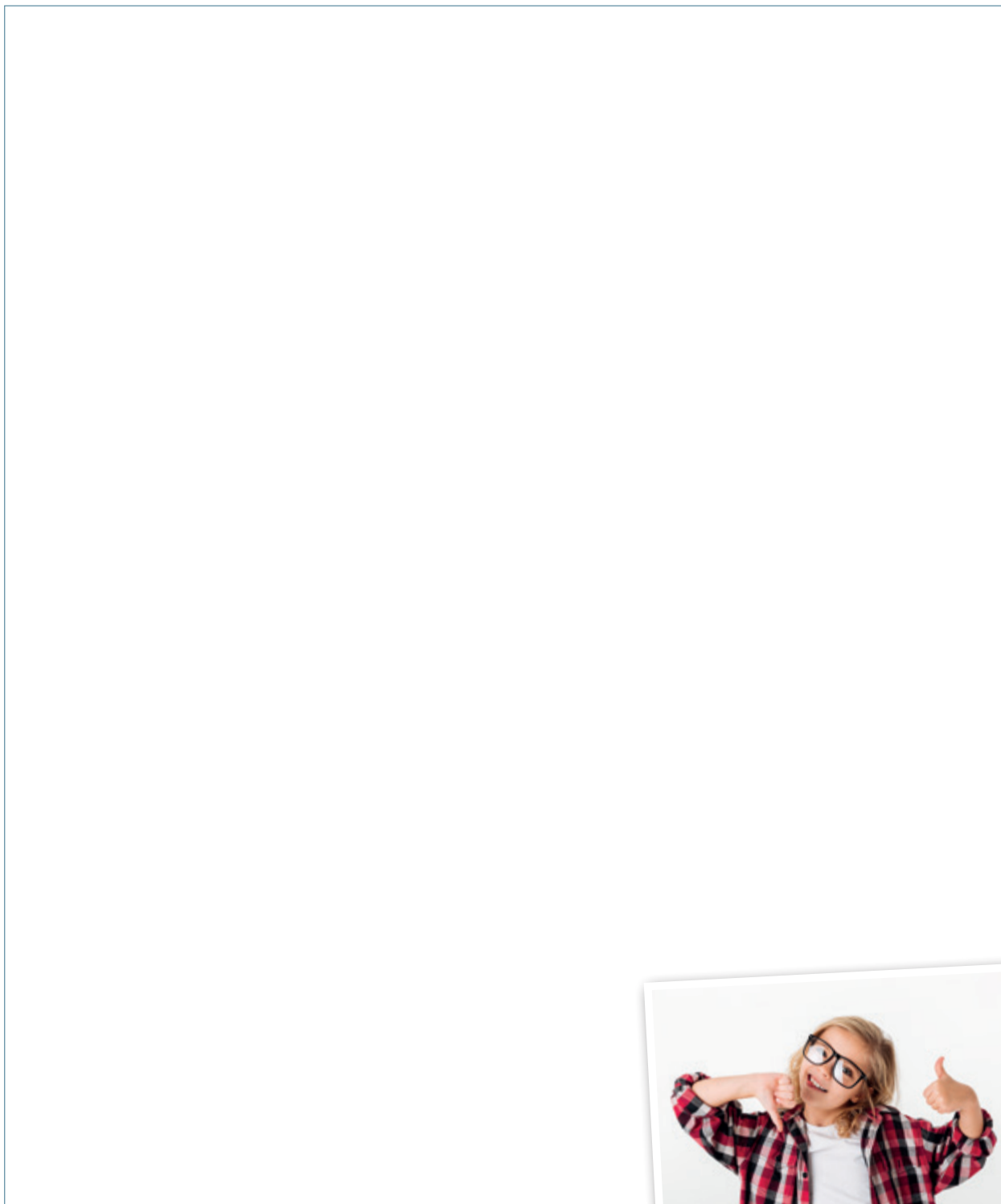
- Wat lukte je niet zo goed?

[eigen antwoord](#)

- Vond je de activiteit leuk?

[eigen antwoord](#)

■ Kleef hier een foto van jullie eigen bedrijf.

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik kan praktische problemen oplossen door creatieve oplossingen te bedenken.
- Ik kan ideeën omzetten in concrete acties.
- Ik kan mijn eigen talenten en voorkeuren inschatten.

DIT KAN IK AL!

- Ik weet dat men veel stappen moet zetten om producten te maken.
- Ik weet dat veel grondstoffen en producten niet uit ons land komen.

1 DE GRONDSTOF VAN MIJN BROEK

Lees de informatie.

De katoenplant is een struik die witte pluus op zijn zaden vormt. Die lange, witte vezels komen makkelijk los bij het plukken. Het plukken gebeurt vandaag met grote machines. De witte katoenvezels zijn de grondstoffen voor jeansbroeken.

China, India, de Verenigde Staten en Pakistan zijn de belangrijkste landen voor de productie van katoen.

2 MIJN BROEK HEEFT DORST

Lees de tekst en beantwoord de vraag.

Voor de productie van een jeansbroek gebruikt men heel wat katoen. Een katoenplant heeft veel water nodig. Dat betekent dat een katoenveld moet worden bevoeid. Dat was bij de katoenvelden in Oezbekistan een probleem. Daarom begon men het grote meer in de buurt te gebruiken om de katoenvelden van voldoende water te voorzien.

Bekijk de kaart hiernaast. Wat is er met het Aralmeer gebeurd sinds 1960?

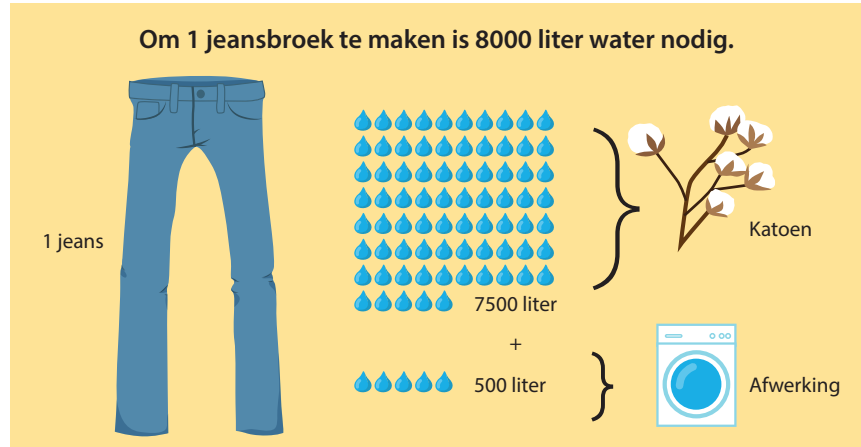
Het meer is veel kleiner geworden in oppervlakte.

Het meer ziet er nu op heel wat plaatsen uit zoals op onderstaande foto.

- Bekijk het schema.
- Maak de berekening.

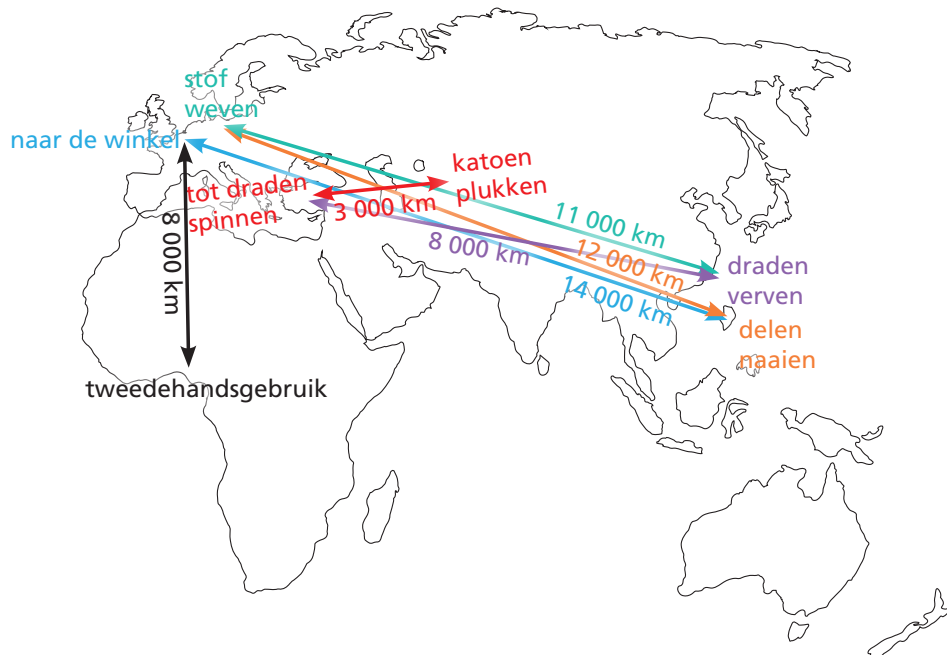
- Hoeveel jeansbroeken heb jij in je klerkast? eigen antwoord
- Hoeveel water werd voor het maken van jouw jeansbroeken gebruikt? eigen antwoord

Bij de productie van goederen verbruikt men niet alleen grondstoffen. Om de grondstoffen tot een product te maken, zijn meestal veel water, energie en andere grondstoffen nodig. Producten maken vraagt heel wat van onze aarde.

3 EEN LANGE REIS

- Bekijk de reisweg die een jeansbroek aflegt.
- Bereken het totaal aantal kilometer dat wordt afgelegd voordat de broek in de winkel ligt.

Een jeansbroek wordt niet op één plaats in één keer gemaakt. Voordat je ze in de winkel koopt, heeft ze al duizenden kilometers afgelegd. Voordat een jeansbroek afgewerkt bij ons in de winkel ligt is er 48 000 kilometer afgelegd. Bedrijven proberen jeansbroeken zo goedkoop mogelijk te maken en daarom laten ze elke stap uitvoeren op de goedkoopste plaats. Veel jobs verdwijnen daarom uit ons land, omdat bedrijven naar andere (goedkopere) landen verhuizen.

4 ZEYNEP

In landen als India en Pakistan is het voor bedrijven veel goedkoper om producten te laten maken. Vaak is dat omdat de mensen daar veel minder verdienen.

■ Lees het verhaal van Zeynep.

Zeynep heeft slecht geslapen. Ze had de voorbije nacht veel hoofdpijn. Er was te weinig verluchting in de slaapzaal. Ook veel andere meisjes hadden daar last van. Zeynep miste haar thuis en haar familie. Al maanden heeft ze haar ouders en broertje niet meer gehoord. Door de lange dagen in het naaimagazijn is ze ook heel vermoeid. Opeens zwaait de deur van de slaapzaal open. De chef van de meisjesafdeling komt binnen en meldt zoals altijd dat de meisjes tien minuten hebben om zich klaar te maken. De meisjes doen snel hun werkkleren aan, stappen naar de eetzaal en eten rijstcakejes. Nadien begint een lange werkdag in het naaimagazijn. De meisjes naaien zakken op de broeken en moeten de hele tijd zwijgen. De zon is nog niet helemaal op en schijnt nog maar lichtjes door de weinige ramen. Ook in het magazijn is de lucht zo droog dat je er bijna onwel van wordt. Zeynep begrijpt niet waarom haar ouders het contract met de fabriek hebben ondertekend. Ze moet elke dag zo hard werken voor een heel laag loon. Ze verdient 6 900 roepie (90 euro) per maand. Haar familie heeft dat geld hard nodig. Binnenkort ziet ze haar familie even terug. Die vrije dag, daar kijkt ze zo hard naar uit ...

- Welke woorden zou je gebruiken om de situatie van Zeynep te omschrijven?

eigen antwoord

- Wie profiteert het meest van Zeynep's werk?

De multinational of het bedrijf dat de broeken maakt. Zeynep werkt aan een veel te laag loon, waardoor de winst van het bedrijf groter wordt.

Soms worden mensen in andere landen gedwongen om heel hard te werken voor weinig geld. Ze zijn arm en hebben het geld hard nodig. Daarom zullen ze niet zo makkelijk protesteren. Bij de aankoop van een kledingstuk of iets anders denken we daarover meestal niet na. Gelukkig zijn er organisaties die proberen om daar iets aan te doen ...

■ Wat kan je zelf doen om deze mensen te helpen? Bespreek met een klasgenoot.

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

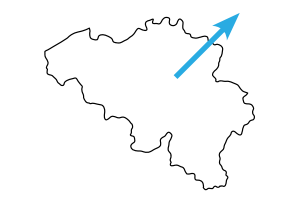
- Ik leerde dat goederen maken en verhandelen niet altijd op een duurzame manier gebeurt.
- Ik leerde dat niet alle mensen in goede arbeidsomstandigheden werken en dat men ze soms slecht betaalt.

DIT KAN IK AL!

- Ik kan al heel wat woorden van het voorbije thema verklaren.
- Ik kan woorden opzoeken in een woordenboek.

1 HIER ZIJN ONZE WERKWOORDEN WEER!

Begrijpen jullie de onderstaande woorden? Bespreek met je klasgenoten. De foto's kunnen dienen als hulpmiddel.

produceren	transporteren	importeren	exporteren
			

2 VIER MAAL VIJF

- Noteer de woorden in de categorie waarbij het woord het beste past.
- Probeer de woorden te verklaren in je eigen woorden.

multinational	container	machete	failliet gaan	cash	grondstoffen	dokken	
cacao	vreemde munt	douane	werknemer	Oxfam	bulk	loods	dollar
wereldwinkel	loon	werkgever	ontbossing	betaalapp			

			
bedrijf	haven	boeren in het zuiden	geld
multinational _____	container _____	machete _____	cash _____
failliet gaan _____	dokken _____	cacao _____	vreemde munt _____
grondstoffen _____	douane _____	Oxfam _____	dollar _____
werknemer _____	bulk _____	wereldwinkel _____	loon _____
werkgever _____	loods _____	ontbossing _____	betaalapp _____

3 MIJN WOORDENBOEK

- Maak voor jezelf een woordenlijst van termen die jij moeilijk vindt. Noteer de betekenis erbij.

eigen antwoord

- Zoek onderstaande woorden op in een woordenboek en noteer hun betekenis.

vacature: _____

yen: _____

coöperatie: _____

valuta: _____

overschrijving: _____

4 ER WAS EENS ... EEN LIJSTENMAKER

- Helpt lijstjes maken van moeilijke woorden jou bij het leren?
- Duid aan.

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde dat de betekenis van bepaalde woorden belangrijk kan zijn wanneer je leerstof studeert.
- Ik leerde dat woorden soms bij elkaar horen, omdat ze over hetzelfde stuk leerstof gaan.

DIT KAN IK AL!

- Ik leerde de betekenis van woorden uitleggen om de leerstof in te studeren.
- Ik leerde dat woorden vaak bij eenzelfde stuk leerstof horen.

1 WAT HEB JE GELEERD?

eigen antwoord

2 OM OVER NA TE DENKEN

Wat vind jij belangrijk voor je bedrijf?

eigen antwoord

3 ZELFEVALUATIE

- Waarin was jij goed in jullie bedrijf?
- Kleur de tekstballon die bij jou past of noteer zelf iets.

dingen bedenken

dingen doen met
materiaal en
handenmensen uitnodigen
en ontvangenopstellen,
klaarzetten

reclame maken

DIT HEB IK VANDAAG GELEERD.

- Ik leerde met de betekenis van nieuwe woorden een antwoord formuleren op de onderzoeksvraag.
- Ik leerde mijn vaardigheden binnen dit thema te beoordelen in een zelfevaluatie.

Woord	Foto/Voorbeeldzin	Verklaring
failliet gaan		Een bedrijf dat failliet gaat , kan zijn schulden niet meer betalen en moet daarom sluiten.
de werkzoekende		Een werkzoekende is iemand die op zoek is naar werk.
de gewassen		Gewassen zijn planten die op een stuk land groeien.
de grondstof		Een grondstof is een materiaal waaruit men een product maakt.
de werkgever		Een werkgever is iemand die werk geeft (in zijn/haar bedrijf) aan iemand anders.
de werknemer		De werknemer is iemand die werkt voor iemand anders.

Woord	Foto/Voorbeeldzin	Verklaring
de import		Import is goederen inkopen uit een ander land.
de export		Export is goederen verkopen aan een ander land
de bulk		Goederen die men niet per stuk verpakt, maar die los in de laadruimte van een schip, trein of vrachtwagen zijn geladen noemt men de bulk .
de plantage		Een plantage is een akker in een warm land (bv. een rijstplantage).
de cacaobonen		Cacaobonen zijn zaden in de vruchten van de cacaoboom. Van cacaobonen wordt bv. chocolade gemaakt.
de machete		Een machete is een groot kapmes.

Woord	Foto/Voorbeeldzin	Verklaring
de opbrengst		De opbrengst is het geld dat je met een bepaalde activiteit hebt verdiend (bv. een inzameling voor het goede doel).
de inkomsten (het inkomen)		Het geld dat iemand verdient met zijn/haar job, noemt men de inkomsten of het inkomen .
duurzaam		Iets dat je lang kan gebruiken zonder dat het stukgaat is duurzaam .
de uitgaven		Het geld dat iemand uitgeeft noemt men zijn/haar uitgaven .
cash (geld)		Cash is geld in de vorm van biljetten en muntstukken.
de betaalapp		Een betaalapp is een manier om via een smartphone te betalen.

Woord	Foto/Voorbeeldzin	Verklaring
<p>de vreemde munten</p>		<p>Een vreemde munt is geld uit een ander land (bv. de Britse pond).</p>
<p>de zelfstandigen</p>		<p>Een zelfstandige is iemand die op eigen houtje een job uitoefent. Bv. een huisarts is een zelfstandige.</p>
<hr/> <hr/> <hr/>		<hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/> <hr/>		<hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/> <hr/>		<hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/> <hr/>		<hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/> <hr/>		<hr/> <hr/> <hr/>

WERELD *kanjers*

Peter Vanbedts
Jo Beke
Jonas Lemmens
Renilde Symons
Els Van Brantegem
Joost Hansen

ISBN 978-90-301-4943-9

9 789030 149439